

Мали речник митолошких симбола (одломак)

Вода: У народним веровањима средство за магично очишћење. Истовремено, водени простор је осмишљен као граница између земаљског и загробног света, као место на коме обитавају душе мртвих и средина у којој бораве нечисте силе. Предсвадебно купање било је важно управо због додиром са светом мртвих, контакта са прецима где је спремиште моћи.

Венац: Његова симболика је везана за магијско осмишљавање круга (као што је случај са прстеном, обручем, колачем) и заштитних својстава биљака. Девојке су носиле венац у пролећним, ивандањским обредима, када је најчешћи ритуал био управо гатање кроз венац бачен у воду. У свадбеним обредима, венац је симбол брака. После обредног коришћења, венци би подлежали ритуалном уништавању. Свадебни венац стављан је на главу и приликом предсвадебног купања, а могао је да буде и атрибут погребних обреда, најчешће приликом сахрањивања деце или нежењене/неудате младе особе.

Јабука: Осим што је хришћански симбол греха, јабука се у словенском фолклору јавља и у функцији љубавног знака: момак и девојка, који размене јабуке, изражавају узајамну симпатију. Јабука коју девојка узме током прошевине симбол је њеног пристанка на брак. И када пође на венчање, девојка је носила са собом јабуку. Као жртва, јабука је бацана у извор, бунар, реку, језеро, пре него што би се захватила вода. Јабука је везана и за свет мртвих и ставља се у или на гроб умрлог да би је понео на онај свет. У народним песмама о инцесту чест је мотив јабуке којом се играју брат и сестра.

Месец: У народним представама асоцира на загробни свет, област смрти, сви Словени су сматрали да је месечева светлост опасна и штетна, поготово за труднице и новорођенчад. Веровало се да умрле душе одлазе на месец. По другим представама, током помрчине, односно, за време месечевих мена, месец осветљава загробни свет. У веровањима се често појављивао и као биће у људском облику.

(Више пронађите на сајту СНП-а)

Српско народно позориште
161. сезона
2021/2022.
www.snp.org.rs

За издавача / **Александар Станков**, управник
У Драма / **Милован Филиповић**, директор
Уредник / **Николина Ђукановић**
Фотографије / **Владимир Величковић**
Плакат / **Соња Видаковић Савић**
Графички уредник / **Ђорђе Лабат**
Прелом текста / **Љиљана Билбија**

Припремљено и штампано у
Служби за дизајн и издавачку делатност СНП-а

КОД ВЕЧИТЕ СЛАВИНЕ

Момчило Настасијевић

КОД ВЕЧИТЕ СЛАВИНЕ

Копродукција Српског народног позоришта и
Центра за развој визуелне културе

Редитељка: **Соња Петровић**
Драматуршкиња: **Мина Петрић**
Сценографи: **Жељко Пишкорић и
др Младен Стојановић**
Костимографкиња: **Јасмина Радујко**
Сарадник за сценски покрет: **Игор Грекса**
Сарадник за сценски говор: **др Дејан Средојевић**
Дизајнер светла: **Никола Маринков**
Стручна сарадница: **др Јелена Сокић**
Сарадница на тексту: **Николина Ђукановић**

ПОДЕЛА:

Соња Исаиловић
Стефан Вукић
Бојана Милановић
Вукашин Ранђеловић
Милош Лазић
Стефан Старчевић
Миа Симоновић
Алиса Лацко
Нина Рукавина
Ненад Пећинар
Димитрије Аранђеловић

АУТОРИ И ИЗВОЂАЧИ МУЗИКЕ:

Стефан Сеетхалер
Данијел Сеетхалер
Филип Грубач
Игор Сакач
Петар Бањац

Инсценизијент: Владимир САВИН
Суфлер: Срђан СТОЈНОВИЋ
Мајстор шона: Јован ЖИВКОВИЋ
Асистенткиња сценографа: Нада ДАНИЛОВАЦ

Премијера: 21. фебруар 2022.
сцена „Пера Добриновић“, СНП

Представа траје сат и четрдесет пет минута.

Момчило Настасијевић (1894-1938)

„Велика, самоникла песничка личност. Завереник језика, мистике, предања. Једини наш заиста фолклорни песник у дубоком смислу те речи. Сав од слуха, од искони, од тајанства. Ван окриља, без подстрека икакве поетске школе, отпочео је своју опасну песничку авантуру. (...)

Најпре у малој теми пасторалне љубави, фруле, уранака, белине коју је транспоновано као народну лирику, вез, шареницу, затим све дубље у ткиво мисли. Религиозном православном инспирацијом, мистичном патетиком, апокалиптичном темом, средњовековном скрушеношћу певао је своју „осаму на тргу“, далек од људи, друштва и друштвених проблема. Деактуелизован, ван епохе, постранце од путева и токова литературе, дубио је корито од језика и мелодије и пловио мутним валовима свог сензуалног, опипљивог мистицизма.“

(Борислав Михајловић, 1956)

Реч редитељке

Ова драма говори о прародитељском греху и последицама поступака наших предака. След догађаја какав постоји у драми *Код Вечитије славине* заступа идеју да прошлост детерминише будућност, тј. да садашње генерације трпе последице делања претходних.

Међутим, можда и важније питање од ове библијске идеје о прагреховима јесте питање начина на који се греси преносе? Дакле – не само да ли су наши преци чинили зло, а ми наставили да се понашамо по истом моделу, него и шта нас нагна да понављамо њихове грешке? Да ли су управо прећуткивање и заташкавање срж овог несретног ланца? Шта ми заиста знамо о томе?

Става сам да је читава моја генерација одрастала на не лажима о историји него на селектованим информацијама, а да прича о културном идентитету једног народа не може да почива на површним информацијама и легендама, митовима. Него искључиво и само на истини. Из тог разлога и ова представа изгледа као бајка, легенда, мит, као нешто што нисмо тачно сигурни да је постојало.

У драми *Код Вечитије славине* један злочин проузрокује следећи и тако даље у узрочно-последичној вези долазимо до модела страдања који не може да се прекине, који траје дан данас. Чини се да смо у културно-нематеријално наслеђе осим модела насиља добили и вештину прећуткивања и склањања главе од несрећних околности, а идентитет сваке следеће генерације још је недефинисанији или дефинисан лажним или полуинформацијама. Због тога се временом у људима који стасављају у незнању све више развија апатичност према окружењу и екстремне појаве и осећања као што су бес, агресија, мржња... Ликови из Настасијевићеве драме су “екстремне” и девијантне појаве учиниће се ничим изазвано и немотивисано... Међутим, управо је мотивација за њихово посрнуће дубоко укопана у колективно несвесно, јер како каже сам Настасијевић: “Клица мог страдања заметну се пре него ја у матери.”

Наша представа позива на суочавање са злом, његово признавање и одлуку да се тај узрочно-последични модел насиља свесно прекине.

Соња Петровић

Реч драматуршкиње

Боравити у тексту Момчила Настасијевића, за мене, испрва није било удобно.

Свака је реч важна, мисао елиптична, главни карактери махом људи, страсти кључају тако да и читалац/тељка остају без даха, неумољива машина драмске радње меље ликове и време...

Читам, зато, тражећи пута, изнова и изнова све што је човек написао. И, где чуда, све је то један текст, исти текст, палата осветљена свећом, увек из другог угла. Усхићење.

Правим избор ауторове поезије, она постаје текст на који композитори стварају музику представе. Постаје и текст бајалица које изговара Тина. Отворим ли сабрана дела Настасијевића пронаћи ћу реченицу која осветљава друге. Ево и сад: „Али што се тамно наслути чулом или мишљу или сном, то се већ невидимо заметнуло и расте у остварењу, да се на концу опипљиво покаже.“ (Реч о животу оца Тодора овог и оног света).

„Код Настасијевића се стално тражи – али и налази. Слутња о некој мелодији је путоказ, и најзад излазимо на прави пут. Отприлике такав је стваралачки потез Настасијевићев: причуло се, значи да негде јесте, – слушамо, трагамо, чујемо: ту смо“ (С. Винавер, Момчило Настасијевић)

Ауторова веза са фолклорним, са хришћанским и са средњовековним води даљем истраживању. Момчило Настасијевић писао је једним ухом ослоњен на матерњу мелодију и на народно предање. Ауторов свет симбола постаје вишезначнији, долази у везу са древним, судбинским, магијским... Све што је наслућено, одсањано, што је похрањено у несвесном људи који су имали ту срећу и несрећу да одрастају на овим просторима, присутно је и живо у његовом тексту.

Најзад, у послушанију, истраживању, читању, раду... и мени се: „Отворило души.“ Запевао је језик Настасијевићев тако да га свуда чујем, преводим сопствене мисли у његову мелодију.

Како је лепо боравити у њему. Можда га никад не напустим.

Мина Петрић

Госпи

Све самљи.

Сном походиш ме туђа.

Грешнији кад самотан те зовем.

Туђа су деца из тебе заплакала.

Смилуј се.

Трује, не цели твој лек.

Сивовито ме чемером прострели.

Худи свој, госпо,

на песму проћердавам век.

Завапим,

ал’ извије се глас.

Милогласан је негде на звезди спас,
што болни певач промуцах овде доле.

Јер нема руке да разреши нам чвор.

Ал’ тамо, и на веке,

зрак твој хоће ли болети?

Туђа из тебе бића хоћу ли волети?

Смилуј се.

Трује, не цели твој лек.

Сивовито ме чемером прострели.

Худи свој, госпо,

на песму проћердавам век.

Момчило Настасијевић